

ПРЕГЛЕД ГРАМАТИКЫ – ВРЕМЕНА 2

ПОДСТАТНÁ ЖМÉНА

Podstatná jména a jejich odchylky v jednotlivých pádech

Муžský rod

Podle vzoru магазин se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na tvrdou souhlásku (завод, вокзал, инженер, Иван).

Pozor na pravopis v 1. p. mn. č. PJ životných (инженеры, хоккеисты, космонавты).

Podle vzoru автомобиль se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na měkkou souhlásku (дождь, апрель, день, учитель).

PJ s přízvukem na koncovce jsou v 7. p. j. č. zakončena na **-ём** (днём, дождём).

PJ zakončená v 1. p. j. č. na **-й** (трамвай, герой, музей), se od vzoru автомобиль liší ve 2. p. mn. č., kde mají koncovku **-ев** (трамваев, героев, музеев).

PJ zakončená na **-ий** (санаторий) mají v 6. p. j. č. na konci **-ии** (в санатории).

PJ na **-ж, -ш, -ч, -щ**, mají koncovky podle vzoru магазин kromě 1. p. mn. č., v němž je koncovka **-и**, a 2. p. mn. č., v němž je koncovka **-ей**.

PJ na **-ц** mají v 2. p. mn. č. přízvučnou koncovku **-ов** nebo nepřízvučnou koncovku **-ев**.

V 7. p. j. č. u PJ na **-ж, -ш, -щ, -ч, а -ц** je buď přízvučná koncovka **-ом**, nebo nepřízvučná **-ем**.

1. p. j. č.	карандаш	месяц
7. p. j. ч.	карандашом	месяцем
1. p. mn. ч.	карандаши	месяцы
2. p. mn. ч.	карандашей	месяцев

Některá PJ mají v 1. p. mn. č. přízvučnou koncovku **-а** (дома, леса, города, адреса, места).

Některá PJ mají v 1. p. mn. č. přízvučnou koncovku **-я** (учителя, края).

Ženský rod

Podle vzoru школа se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na **-а** (сестра, газета, подруга, женщина).

Stejně tvary mají i některá PJ rodu mužského (дедушка, папа, Никита).

Podle vzoru неделя se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na **-я** (неделя, семья, деревня).

Stejně tvary mají i některá PJ rodu mužského (дядя, Петя, Ваня).

Podle vzoru тетрадь se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na souhlásku, po níž se píše **měkký znak** (площадь, лошадь, жизнь).

PJ zakončená na **-жа, -ша, -ча, -ща, -ца** mají v 7. p. j. ч. pod přízvukem koncovku **-ой** a bez přízvuku koncovku **-ей**.

1. p. j. ч.	7. p. j. ч.
задача	задачей
свеча	свечой
душа	душой
учительница	учительницей
овца	овцой

PJ zakončená na **-ия** (информация, фотография, история, химия), mají v 3. a 6. p. j. č. koncovku **-ии** (информации) a v 2. p. mn. č. **-ий** (информаций).

PJ zakončená na **-ья** mají ve všech pádech před koncovkou **ь** kromě 2. p. mn. č. (семья-семей).

Střední rod

Podle vzoru слово se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na **-о** (слово, место, море, окно, письмо).

Pozor na pohyblivý přízvuk!

V j. č. na kmeni, v mn. č. na koncovce (слово-слова, место-места).

V j. č. na koncovce, v mn. č. na kmeni (письмо-письма, окно-окна).

Podle vzoru здание se skloňují PJ zakončená v 1. p. j. č. na **-ие** (здание, рисование, воспитание).

PJ поле a море mají stejné koncovky jako vzor здание kromě 6. p. j. č. a 2. p. mn. č.

6. p. j. č.	(о) здании	(о) поле, море
2. p. mn. č.	зданий	полей, морей

ПРІДАВНА́ ЯМÉНА

Stupňování přídavných jmen

2. stupeň PŘJ má tvary **složené** nebo **jednoduché**.

Složené tvary vznikají spojením slova **более** s příslušným PŘJ:

более **новый**
более **новая**
более **новое**
более **новые**

Jednoduché tvary druhého stupně se tvoří příponami **-ее, -ей**

Příponou **-ее** tvoří druhý stupeň většina PŘJ.

U **dvouslabičných** PŘJ je tato přípona přízvučná:

миль ый	мил ее
бед ный	бед нее

Víceslabičná PŘJ většinou zachovávají přízvuk na kmeni:

красив ый	красив ее
ленив ый	ленив ее
ALE	
горяч ий	горяч ее
холод ный	холод нее

Příponou **-е**, která je vždy nepřízvučná, tvoří druhý stupeň menší skupina PŘJ, která mají před koncovkou souhlásky: к, т, г, д, зк, х, ст, které se mění připojením přípony **-е**:

к, т	ч	короткий-короче богатый-богаче
г, д, зк	ж	строгий-строже молодой-моложе низкий-ниже
х	ш	тихий-тише
ст	щ	простой-проще

Ruština má také nepravidelné stupňování PŘJ:

хороший	лучше
плохой	хуже
маленький	меньше
высокий	выше
горький	горче
долгий	дольше
дорогой	дороже
жаркий	жарче
яркий	ярче
глубокий	глубже
широкий	шире
далёкий	дальше
дешёвый	дешевле
лёгкий	легче

3. stupeň PŘJ má stejně jako druhý stupeň tvary **složené** a **jednoduché**.

Složené tvary vznikají spojením slova **самый** nebo **наиболее** s příslušným PŘJ:

самый трудный	наиболее трудный
самый красивый	наиболее красивый

Jednoduché tvary 3. stupně se tvoří příponami **-ейший** a **-айший**:

новейший
беднейший
красивейший

PŘJ s kmenem na г, к, х

строгий	строжайший
тихий	тишайший
мелкий	мельчайший

Význam 3. stupně má také spojení tvarů druhého stupně s 2. p. j. a mn. č. zájmena **весь**:

красивее всех
труднее всего

Jmenné tvary PŘJ

V ruštině jsou jmenné tvary PŘJ zcela živé, naproti tomu v češtině jsou běžné jen u omezeného počtu PŘJ (*nemocný – **nemocen**, zdravý – **здрав**, šťastný – **šťастен**, spokojený – **спокоjen***).

Jmenný (krátký) tvar PŘJ vyjadřuje obvykle dočasnou vlastnost předmětu ve vztahu k určité osobě. PŘJ ve jmenném tvaru se neskloňují.

похожий	похож
похожая	похожа
похожие	похожи

здоровый	здоров
здоровая	здорова
здоровые	здоровы

ZÁJMENA

Неурčitá zájmena

Jsou tvořena od zájmen tázacích částicemi **-то**, **-нибудь** a skloňují se jako tato zájmena:

Зájмена **кто, со?**

1.р.	кто?	что?
2.р.	кого?	чего?
3.р.	кому?	чему?
4.р.	кого?	что?
6.р.	о ком?	о чём?
7.р.	кем?	чем?

Зájmen tvořených částicí **-то** používáme ve smyslu českých zájmen neurčitých s příponou **-si**, (*kdosi zaklepal – кто-то постучался в дверь, vešel jakýsi člověk – вошёл какой-то человек, seděl za stolem a cosi psal – он сидел за столом и что-то писал*).

Pro označení neurčitých osob, věcí, jevů používá ruština přesně rozlišující druhy zájmen neurčitých (кто-то, что-то, какой-то).

Зájмена tvořená částicí **-нибудь** mají význam **lhostejno kdo, со, který** (*vezmi si nějakou knihu – возьми какую-нибудь книгу, dělej něco – делай что-нибудь*).

Pro označení neurčité osoby, předmětu, jevu ruština používá přesně rozlišující druhy zájmen neurčitých (кто-нибудь, что-нибудь, какой-нибудь).

Podobně využívá ruština k vyjádření libovolného směru či místa neurčitých příslovcí (где-то, куда-то, откуда-то, где-нибудь, куда-нибудь, откуда-нибудь).

Зájмена **КОТОРЫЙ, КАЖДЫЙ** se skloňují jako přídavná jména podle vzoru **НОВЫЙ**

каждый	который
каждого	которого
каждому	которому
каждый-ого	который-ого
о каждом	о котором
с каждым	с которым

ZÁJMENA PŘIVLASTŇOVACÍ

<i>můj</i>	<i>tvůj</i>	<i>jeho, její</i>	<i>naš</i>	<i>váš</i>	<i>jejich</i>
мой	твой	его, её	наш	ваш	
моя	твоя		наша	ваша	
моё	твоё		наше	ваше	
мои	твои		наши	ваши	их

ZÁJMENA TÁZACÍ

Zájmeno **čí** v ruštině rozlišuje rod a číslo: **чей** (свитер), **чья** (книга), **чьё** (пальто) **чьи** (туфли).

Zájmeno **jaký, jaká, jaké** se skloňuje jako přídavná jména tvrdá.

Какой **новый** дом.

Какая **новая** книга.

Какое **новое** здание.

Какие **новые** учебники.

PŘEDLOŽKY

Každá předložka se pojí s určitým pádem. Vazby obdobných předložek ruských a českých se mnohdy shodují, někdy se liší.

Některé předložkové vazby:

Где? Na otázku Кде? Používá ruština předložek: **в, на, по**

В киоске, в парке, в комнате, в столовой, в России, в Москве, в деревне, в доме, в центре.

На почте, на улице, на стадионе, на родине, на работе, на уроке, на концерте, на остановке, на площади, на набережной.

По улице, по дороге, по дому, по парку, по городу.

Куда? Na otázku Кам? Používá ruština předložky: **в, на**

В театр, в музей, в магазин, в школу.

На работу, на стадион, на экскурсию.

Откуда? Na otázku Одкуда? Používá ruština předložky: **из, с (со)**

Platí pravidlo: **в – из**

на – с (со)

В Японию – из Японии

В город – из города

В школу – из школы

На улице – с улицы

На почте – с почты

На стадионе – со стадиона

Předložky píšeme vždy zvlášť:

над	столом	<i>nad</i>
под	деревом	<i>pod</i>
перед	домом	<i>před</i>
за	деревней	<i>za</i>
рядом с	другом	<i>vedle</i>
без	тебя	<i>bez</i>
вдоль	реки	<i>podél</i>

вокруг	школы	<i>kolem</i>
к	другу	<i>k</i>
от	друга	<i>od</i>
между	ветками	<i>mezi</i>
напротив	дома	<i>naproti</i>
около	школы	<i>u</i>
по	дороге	<i>po</i>
среди	деревни	<i>uprostřed</i>
у	друга	<i>u</i>
через	дорогу	<i>přez</i>

PŘEDPONY

Ruština využívá předpon jako součást jednoho slova. Pojí se většinou se slovesy. Připojují se ke kmeni slovesa:

до- шёл	дошёл до дома
на- рисовал	нарисовал на листе
пере- ехал	переехал через дорогу
под- шёл	подошёл к столу
от- рвал	оторвал от календаря
с- ъехал	съехал с горки
в- ходил	входил в комнату
вы- ходил	выходил из комнаты
при- ходил	приходил домой
под- ходил	подходил к дому
пере- ходил	переходил улицу
у- ходил	уходил из дома
за- ходил	заходил в дом

SLOVESA

Zvratná slovesa

заниматься	учиться
я занимаюсь	учусь
ты занимаешься	учишься
он занимается	учится
мы занимаемся	учимся
вы занимаетесь	учитесь
они занимаются	учатся

MINULÝ ČAS ZVRATNÝCH SLOVES

Zvratná slovesa jsou zakončena na **-лся, -лась, -лись**
 учиться – учился, училась, учились
 заниматься – занимался, занималась, занимались

я
ты **вернулась**
она
я
ты **вернулся**
он
мы
вы **вернулись**
они

Některá slovesa mají pouze podobu zvratnou. Často se slovesa zvratná v ruštině i v češtině shodují:

видеться	<i>vidět se</i>
увидеться	<i>uvidět se</i>
договориться	<i>domluvit se</i>
договариваться	<i>domlouvat se</i>
ссориться	<i>hádat se</i>
поссориться	<i>pohádat se</i>
мириться	<i>smiřovat se</i>
помириться	<i>usmířit se</i>
начинать	<i>začínat</i>
начинаться	<i>začínat se, konat se</i>
начать	<i>začít</i>
начаться	<i>začít se</i>
продолжать	<i>pokračovat</i>
продолжаться	<i>trvat</i>
кончать	<i>končit</i>
кончаться	<i>končit se</i>
закончить	<i>zakončit</i>
закончиться	<i>zakončit se</i>

Některá zvratná slovesa se však neshodují:

согласиться	<i>souhlasit</i>
остаться	<i>zůstat</i>
смотреть	<i>dívat se</i>
опоздать	<i>opozdit se</i>

Zvratná slovesa mají také význam trpný u sloves nedokonavých.

Trpný rod tvoříme od sloves v činném rodě připojením koncovky **-ся** ke kmeni slovesa:

Рабочие строят дом.	činný rod
Дом строится рабочими.	trpný rod

Vyjádření ruského *MUSET, POTŘEBOVAT, JE NUTNÉ*
„ДОЛЖНО, НАДО, НУЖНО“

- A) Я **должен** (должна) **идти**.
Musím (mám) jít.
Ты **должен** (должна, вы **должны**) **учиться дома**.
Musíš (musí, vy musíte) se učit doma.

Vyjádření minulosti a budoucnosti:

- Я **должен** был (**буду**) **купить словарь**.
Таня **должна** была (**будет**) **обедать**.
Táňa musela (bude muset) obědv kupovat.
- B) **Надо** (**нужно**) **купить билеты**.
Je třeba koupit lístky.
Не **надо** (не **нужно**) к нам **ходить**.
Není třeba k nám chodit.
- C) Мне **надо** (**нужно**) **купить молоко**.
Potřebuji (musím) koupit mléko.
Мне **нужен** **словарь**.
Potřebuji slovník.
Словарь мне не **нужен**.
Nepotřebuji slovník.

VYJÁDŘENÍ ZÁPORU

Nejsem, nejsi, není – **НЕ**

Папа **не** врач. *Tatínek není lékař.*
Я **не** студент. *Nejsem student.*

Нěkdo нěkде **не**н – **НЕТ + 2. р.**

Брата **нет** дома. *Bratr není doma.*
Его там **нет**. *On tam není.*

České „mám něco“ – **У МЕНЯ (ЕСТЬ)**

У тебя **есть** брат? *Máš bratra?*
У Наташи **новая юбка**. *Nataša má novou sukni.*
Зápor „nemám něco“ – **НЕТ + 2. р.**

У меня **нет** брата. *Nemám bratra.*
У Наташи **нет** **новой юбки**. *Nataša nemá novou sukni.*

NEPRAVIDELNÁ SLOVESA

ДАТЬ – DÁT „někomu něco“

будoucí čas

minulý čas

я	дам	дал
ты	дашь	дал
он	даст	дал (дала, дало)
мы	дадим	дали
вы	дадите	дали
они	дадут	дали

Stejně se časují slovesa odvozená: **отдать**, **раздать**, **выдать**, **продать**.

ЧИСТИТЬ – ČISTIT

пřítomný čas

minulý čas

чищу	чистил
чистишь	чистил
чистит	чистил (-ла,-ло)
чистим	чистили
чистите	чистили
чистят	чистили

Stejně se časují slovesa odvozená: **почистить**, **вычистить**.

СТРИЧЬ – STŘÍHAT, OŘEZÁVAT, SEŘEZÁVAT

пřítomný čas

minulý čas

стригу	стриг
стрижешь	стриг
стрижёт	стриг (-ла,-ло)
стрижём	стригли
стрижете	стригли
стригут	стригли

Stejně se časují slovesa odvozená: **беречь** (chránit, hlídat), **постричь**, **выстричь**, **сберечь** (охранит, ohlídat).

SPOJKY

Spojky jsou neohebná slova spojující jednotlivé větné členy ve slovních spojeních. Spojují také jednotlivé věty v souvětích.

Rozlišujeme spojky:

souřadící : и, да, но, **или**, **либо**, то, а, **зато**, же...

podřadící: **когда**, **если**, **если бы**, **чтобы**, **хотя**, **потому что**, так как, как **будто**...

